

TÜRKİYE'DE

TÜRKİYE'DE EKONOMİ-YÖNETİM-SİYASET ÜZERİNE

EKONOMİ-YÖNETİM-SİYASET ÜZERİNE

Bir seri halinde "Türkiye'de Ekonomi-Yönetim-Siyaset Üzerine", araştırmacıları ve okuyucuları için müracaat eseri niteliğinde 2017 yılında tasarlanan bu kitap, serinin ilk kitabı olacaktır. 2018 yılı içerisinde serinin ikinci kitabının ilk kitapta yer verilmeyen konularla okuyucuyla buluşması planlanmaktadır. Bu ilk kitapta ekonomi, uluslararası ilişkiler ve kamu yönetimi gibi geniş bir yelpazedeki konularla kitabımızın nasıl olmasını istediğimiz hakkında fikir vererek, bir sonraki kitapta görüşene kadar sevgiyle kalın...

Academia Yayınevi

ISBN: 978-605-4931-59-0

Editör
Ahmet OĞUZ

**Türkiye'de
Ekonomi - Yönetim - Siyaset
Üzerine**

Editör

Ahmet OĞUZ

Nisan - 2018

978-605-4931-59-0

Türkiye’de Ekonomi-Yönetim-Siyaset Üzerine

Editör

Ahmet OĞUZ

ISBN: 978-605-4931-59-0

Birinci Basım Nisan -2018/ Kütahya

Kapak Tasarımı

Nurullah ÇAKMAK

Baskı

Akademi Baskı Merkezi
Seda ASAN GÜRSES
Sertifika No: 28998

Satış ve Dağıtım

Academia Yayınevi
Servî Mah. Derbent Sok. No: 19-A
Merkez/ Kütahya
Tel:+90 -274-224 41 41
academia.yayinevi@gmail.com

© Her hakkı saklıdır. İzin almaksızın kitabın herhangi bir bölümü veya tamamı, elektronik veya mekanik yöntemlerle (fotokopi dâhil) hiçbir şekilde basılamaz ve çoğaltılamaz. İktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Önsözxi

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk Finans Sisteminin Gelişmiş ve Gelişmekte Olan
Ülkelerle Kıyaslamalı Analizi 12

İKİNCİ BÖLÜM

Enflasyon ve İşsizliğin Hanehalkı Harcamaları ile İlişkisi.....48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dünyada ve Türkiye’de Refah Devletinin Bunalımı65

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Özelleştirmenin Gerekçesi ve Etkinliği: Petro-Kimya
Firmaları Üzerine Bir Uygulama..... 79

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yaratıcı Yıkımdan Yeni Endüstrilerin Dinamik Yapı
Modellerine: Endüstri Hayat Döngüleri 100

ALTINCI BÖLÜM

Türkiye’de Sermaye Hareketliliği ve İktisadi Büyüme..... 116

YEDİNCİ BÖLÜM

Benimsenmiş Siyasal Kültürün Bireyin Siyasal Katılım
Düzeyine Etkisi 141

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Osmanlı Devletinde Sivil Toplum Unsurları 165

DOKUZUNCU BÖLÜM

Tedarik Zinciri Yönetiminde Kurumsal Sosyal Sorumluluk
Yaklaşımı 181

ONUNCU BÖLÜM

Teknoloji Üretim Sürecinde Karşılaşılan Sistemsel Yaklaşımların
Türkiye'nin Teknoloji Politikası Üzerine Uygulanabilirliği .198

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İş Kanunu'nda
Kadına Yönelik Düzenlemeler 209

ONİKİNCİ BÖLÜM

Evde ve Uzun Dönem Bakım Hizmetleri Standartları Üzerine:
Akrediteasyon Uygulamaları..... 221

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Siyasal Parti ve Lider İmajlarının Oluşumunda
Medya Etkisi 233

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yükselme Döneminden 21. Yüzyıla Uzanan Çizgide Osmanlı ve
Cumhuriyet Dönemi Türk Kamu Personel Rejiminin Seyri:
Önemli Yasal ve Kurumsal Gelişme Başlıkları Etrafında
Memurluk Düzenine Genel Bir Bakış 244

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

Türkiye'deki Firmaların Mali Yapısı 271

Özelleştirmenin Gerekçesi ve Etkinliği: Petro-Kimya Firmaları Üzerine Bir Uygulama

Oğuz KARA¹

Giriş

II. Dünya Savaşı sonrası Keynesyen politikaların etkisiyle birçok ülkede kamunun ekonomi içerisindeki payında önemli artışlar görülmüştür. Keynesyen iktisadın devlet eliyle 1929 buhranını aşmadaki başarısı devlete duyulan güveni artırmıştır (Demir, 2000: 25). Ancak, 1970'li yıllara gelindiğinde, petrol krizinin de etkisiyle, özellikle sanayileşmiş barılı ülkelerde enflasyon ve işsizlik birlikte ortaya çıkmış, kamu açıkları ve kamu borçları artmış, devletçe uygulanan aktif iktisat politikaları kendinden beklenen başarıyı veremez duruma gelmiştir (Demir, 2000: 11).

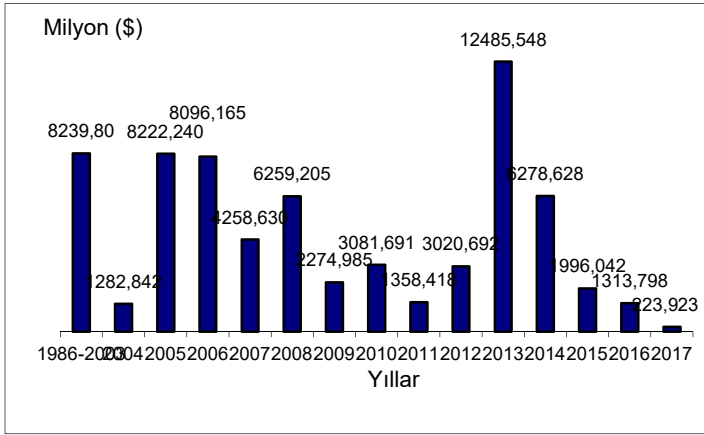
Keynesçi politikalar ortaya çıkan ekonomik durgunluğa, yüksek kamu açıklarına, yüksek enflasyona ve işsizlik gibi sorunlara çözüm bulamamış hatta bu sorunların gerekçesi olarak görülmüştür. Bu sorunlara çözüm arayan monetarist, arz yanlı, kamu tercihi, yeni kurumsal ve yeni klasik iktisat okulları, *daha az devlet, daha çok özel* girişim, şeklinde bir ortak önermede birleşince ister istemez politika aracı olarak özelleştirme ortaya çıkmıştır (Demir, 2000: 28).

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi, oguzkara@duzce.edu.tr

1980'li yıllardan itibaren özellikle Neo-liberal politikaların ağırlık kazanmasıyla KİT'lerin kaynakları etkin kullanamadıkları görüşü işlenmeye başlanmış, yoğunlaşan özelleştirme tartışmaları, mülkiyet biçimleri ile teknik etkinlik arasındaki etkileşimleri ön plana çıkarmıştır (Kara, 2009: 4).

Türkiye'de özelleştirme çalışmaları diğer ülkeler ile eş zamanlı olarak başlatılmıştır. Ülkemizde özelleştirme uygulamalarının başlatıldığı 1985 yılından 2018 yılına kadar geçen 33 yıllık sürede, kapsama alınan kuruluşların yarısından fazlası tamamen özelleştirilmiştir. 1985 yılından itibaren 272 kuruluşta kamu hisseleri, 2332 taşınmaz, 10 otoyol, 2 boğaz köprüsü, 146 Tesis, 7 Liman, şans oyunları lisans hakkı ile Araç Muayene İstasyonları özelleştirme kapsamına alınmıştır. Halen özelleştirme kapsam ve programında 17 kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşların 8 tanesinde % 50'nin üzerinde kamu payı bulunmaktadır (ÖİB, www.oib.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.01.2018).

Tablo 1: Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları

Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 2017, <http://www.oib.gov.tr>

1986 yılından bugüne kadar gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 68,4 milyar \$ düzeyindedir. Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlardan elde edilen 4,9 milyar \$ temettü geliri ve 1,7 milyar \$ diğer kaynaklarla birlikte 1985 – Mayıs 2017 dönemi toplam kaynakları 71,2 milyar \$ düzeyine ulaşmıştır (ÖİB, www.oib.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.12.2017).

Bu çalışmada Petrokimya endüstrisinde faaliyet gösteren TÜPRAŞ ve PETKİM A.Ő. örnekleminden hareketle özelleştirmenin finansal etkinlik ve verimliliği üzerindeki etkisi araştırılarak özelleştirme öncesi ve özelleştirme sonrası finansal etkinlik düzeyinde fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Petrokimya endüstrisi, Dünya ve Türkiye ekonomisi açasından büyük önem taşıyan endüstriler arası ileri bağlantısı yüksek olan sürükleyici bir endüstridir. Petrokimya endüstrisi, petrol arama sürecinden başlayıp, taşıma, işleme ve pazarlama aşamalarını da içeren çok geniş bir yapıya sahiptir (Kara, 2011, 5). Petrokimya sanayii, nafta, lpg, gaz-yağ gibi petrol ürünleri veya doğal gaza dayalı temel girdileri kullanarak plastikler, lastik ve elyaf hammaddeleri ve diğer organik ara malları üreten ve ambalaj, elektronik, otomotiv, inşaat, tekstil ve tarım gibi birçok sektöre girdi sağlayan bir sanayi koludur. Petrokimya ürünleri az sayıda hammaddeden elde edilir ama nihai ürünler son derece çeşitlidir (Pigem, 2003; 53).

Türkiye’de petrol arama çalışmaları 1942-1958 yılları arasında Maden Teknik Arama (MTA) ve Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının (TPAO) kurulmasıyla birlikte giderek hızlanmıştır (DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007; 8). Türkiye’de, arama, üretim ve taşıma faaliyetleri, kamu elinde bulunan TPAO ve BOTAŐ tarafından yürütülürken, petrol ürünleri üretimi TÜPRAŞ ve ATAŐ, petrokimya ürünleri üretimi ise PETKİM tarafından gerçekteştirilmektedir (Soysal, 2003: 19).

Türkiye petrokimya sanayinin tek temsilcisi PETKİM olup, sermayesindeki, % 51 oranındaki kamu hissesi, "blok satış" yöntemi ile özelleştirilmesine ilişkin ihale süreci sonucunda 30 Mayıs 2008 tarihinde 2.040.000.000-USD bedelle SOCAR&Turcas Petrokimya A.Ő.’ye geçmiştir. Petrol üretimi konusunda Türkiyenin en büyük firması olan TÜPRAŞ, 16 Kasım 1983 tarihinde kurulmuştur. 10 Temmuz 1990 tarih ve 9013 sayılı kararı ile özelleştirme kapsamına alınmış ve sermayesi ÖİB’ye devredilmiştir. 1991’de sermayesinin % 2,5’i oranında A grubu hisse senedinin halka arz edilmesi ile başlayan TÜPRAŞ’nın özelleştirme işlemleri aşamalı olarak sürdürülmüştür. Kamuya ait % 51 oranına tekabül eden TÜPRAŞ hisselerinin, ÖİB tarafından 12 Eylül 2005 tarihinde yapılan ihale neticesinde, KOÇ-SHELL Ortak Girişim Grubu’na satılmasıyla şirket tamamen özel sektöre devredilmiştir (Kara, 2011, 9-10).

1. Özelleştirmenin Gerekçesi

Özelleştirme (privatization) sözcüğü ilk defa 1983 yılında Webster's New Collegiate Dictionary'nin 9. baskısında yer almış ve "özel hale getirmek, sınai veya ticari hayattaki denetim ve mülkiyeti, kamu kesiminden özel kesime aktarmak" olarak tanımlanmıştır. Sözcüğün ilk kullanılışı ise, Peter F. Drucker'ın 1969 yılında basılan "The Age of Discountinuity" isimli eserinde "reprivatization" şeklinde olmuştur. 1976 yılında ise Robert W. Poole bu terimi, "privatization" olarak kısaltmış ve "Reason Foundation" isimli çalışmasında kullanmıştır (Kara, 2009: 114). Özelleştirme ülke ekonomilerinin gündemine 1970'lerin sonlarında girmeye başlamıştır. İlk özleştirme uygulaması Şili'de yapılmıştır (Yarrow 1986: 326).

Liberal bakış açısıyla özelleştirmeyi, devletin ekonomiyi müdahalesinin asgari düzeye indirilmesi ya da tamamen kaldırılmasına yönelik uygulamalar bütünü olarak görmek mümkündür. Bununla birlikte, özel işletmelerdeki devletin hali hazırda sahip olduğu hisselerin satılması, belirli ekonomik aktivitelerin serbestleştirilmesi ve kamu işletmelerini özel işletmeler gibi hareket etmeye yönltilmesi özelleştirme değil "deregülasyon" olarak ifade edilmektedir (Kök, 1995: 90).

Özelleştirme, ekonomi bilim dalı bağlamında; iktisadi, mali, sosyal ve siyasi sebeplerle milli ekonomi içerisinde kamunun iktisadi faaliyetlerinin sınırlandırılması veya tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik uygulamaların bütünüdür (Bal, 2013: 355). Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi 3 Ekim 1990 tarih ve 953 sayılı kararında, özelleştirmeye ilişkin amaçları verimliliği arttırmak, fiyatları düşürmek, kaynakların etkin dağılımını sağlamak, devlet bütçesini küçültmek, kamuya gelir sağlamak, kamuda çalışanların sayısını azaltmak ve aşırı tekelci durumdaki sendikaların gücünü kırmak şeklinde belirtilmiştir (Sarıtürk, 2008: 46).

Özelleştirme, rekabet ortamının oluşturulması ve artırılmasının yanı sıra kamu mülkiyetindeki firmaların sürdürülebilir bir regülasyon ve rekabet gücü kazanmasına yönelik bir rekabet stratejisi olarak görülmekte ve kamuoyuna lanse edilmektedir. Özelleştirmenin temel varsayımı, kamu firmalarının kendilerine rekabet üstünlüğü sağlayabilecek, sürdürülebilir bir regülasyon gücü kazanamayacağı ve bu doğrultuda kamu firmalarının girişimcilikten yoksun, yaratıcı ve işbirlikçi olmayan,

teknolojik gelişmelere adapte olamayan ve pazarlık gücü kazanamayan bir yapılanmaya sürükleneceğidir (Kök ve Çoban, 2002: 6).

Bu stratejik yaklaşımdan hareketle özelleştiriminin gerekçesi devlet müdahalelerinin uygulama başarısının sorgulanmasına ve iktisadi hayata yapılan devlet müdahalelerinin doğurduğu etkinsizliğin yol açtığı başarısızlığı ortadan kaldırma çabasına dayanmaktadır (Kara, 2009: 116). Özelleştirimin en kuvvetli gerekçesini, özel sektörün kaynak kullanımında, kamu sektörüne göre daha etkin olduğu iddiası oluşturmaktadır. Özelleştirme ile ilgili en çok tartışma konusu yapılan husus da budur. Özelleştirme ile verimlilik ve karlılık göstergelerinde artış sağlanacağı savı, kamu mülkiyetinin tabiatı gereği verimsiz çalışmaya neden olduğu şeklindeki bir ön kabule dayanmaktadır (Kandemir M., 2007: 1). Kamu işletmelerinin kaynakları etkin kullanmadığına yönelik pek ço uygulamalı çalışma bulunmaktadır((Boardman ve Vining, (1989), Vickers ve Yarrow, (1991), Laffont ve Tirole, (1993), Kök, (1995), Shleifer, (1998), Havrylyshyn ve Mc Gettigan, (1999), Nellis, (1999, 2000), Djankov ve Murrell, (2000, 2002), Shirley ve Walsh, (2000), Demir, (2000), Sheshinski ve Lopez-Calva, (2003), Kara, (2009)).

Kamusal seçim yaklaşımına göre, kamunun kaynak kullanım etkinsizliğinin temel nedeni zayıf rekabet koşullarında çalışan bürokratik yapı ve doğrudan işletilemeyen denetim mekanizmaları olarak görülmektedir (Hayek, 1978). Kamusal seçim ve mülkiyet hakkı yaklaşımlarına göre, mülkiyet yapısı ile kaynak kullanım etkinliği arasındaki ilişki, özel ve kamu sektörü arasında etkinlik farklılıklarına yol açan mülkiyetin doğasındaki değişikliklerle açıklanmaktadır. Esas problem hangi mülkiyet tipi itibariyle kaynakların daha çok verimli kullanılacağıdır (Kara, 2009: 117).

Herhangi bir hizmetin devlet tarafından mı yoksa özel kesim tarafından mı sunulmasının daha doğru olduğuna, ilkel olarak, söz konusu hizmetin hangi kesimce sunulduğunda üzerinde anlaşılmuş olan toplumsal refah ölçütü daha yüksek bir değere ulaştığına bakılarak karar verilmelidir (Atiyas ve Oder, 2008: 16). Ülkeler/sektörler üzerine yapılan ampirik araştırmaların bazılarında kamu işletmelerinin (Mann ve Miksell (1971), Meyer, (1975), Çakmak ve Zaim (1992), Harper, (2002), Bozec, Breton ve Cote (2002)); bazılarında ise özel işletmelerin (Meginson, Nash ve Randenborg (1994), D'Souza (1998), Saygılı ve Taymaz (1996), D'Souza ve Megginson (1999), Havrylyshyn ve McGettigan,

1999; Dewanter ve Malatesta (2001), Zaim ve Taşkın (1997), Ökten ve Arin (2003), Andres (2004); Boubakri ve diğerleri., (2005), Çoban ve Seçme, (2005)) kaynaklarını daha etkin kullandıkları görülmüştür. Aynı zamanda mülkiyet biçimi ile kaynak kullanım etkinliği arasında doğrudan bir ilişki olmadığına yönelik (Mann (1970), Dilorenzo ve Robinson (1982), Kök (1991, 1993); Saygılı ve Taymaz, (1996), Barberis ve diğerleri, (1996), Kole and Mulherin, (1997), Boubakri ve Cosset, (1998, 2002), Shirley ve Walsh, (2000), Lizal ve diğerleri, (2001), Harper, (2002), Claessens ve Djankov (2002), Megginson ve diğerleri, (2004)) çalışmalarda bulunmaktadır.

Diğer taraftan literatürde, kamu ve özel sektörün amaç farklılıkları nedeniyle, böyle bir karşılaştırmanın anlamsız olduğunu belirten düşüncelerde bulunmaktadır. Bu görüşü savunanlar Kamu teşebbüslerinin özelleştirilmesi halinde kendiliğinden etkin hale geleceğini veya sırf kamu teşebbüsü olduğu için kesinlikle etkinsiz olduğunu söylemenin doğru olmayacağını savunmaktadırlar. Ayrıca kamu teşebbüslerinin performansının özelleştirme öncesi ve sonrasında karşılaştırılmasına yönelik çalışmaların sahiplikteki değişimin regülasyon ve rekabet gibi diğer değişikliklerden kolay bir şekilde ayıramayan etkileri olduğu da belirtilmektedir. Özelleştirme sonrasında etkinlik artışlarının tespit edildiği araştırmalar genellikle özelleştirmeye eşlik eden serbestleştirme ve regülasyon olgularının ortaya çıkardığı rekabet etkisini içermektedir (Newbery 1999, 100). Özelleştirme sonrası performans artışında rekabetin mi özelleştirmenin mi daha etkili olduğu tartışması devam etmekte ise de genel kanı özelleştirmenin başarısının rekabetin varlığına dayandığı gerçeğidir (Temel, 2012: 63-64).

2. Yöntem

Üretim birimlerinin performansı, bu birimlerin “*verimliliği*” veya “*etkinliği*” ile ifade edilmektedir (Lovell, 1993: 3). Farrell (1957), hem ekonomi kuramına bağlı olan hem de gerekli matematiksel ve istatistiksel yöntemleri içeren bir üretim etkinliği ölçütü bulma yönünde çaba harcamıştır. Farrell, üretim etkinliğinin iki kısımda ele alınabileceğini öne sürmektedir. Etkinliğin teknik kısmına “*teknik etkinlik (technical efficiency-TE)*”, ikincisine ise “*fiyat etkinliği*” adını vermektedir.

Teknik etkinlik, girdi bileşiminin en verimli şekilde kullanılarak mümkün olan maksimum çıktıyı üretme başarısıdır.

Teknik etkin olan karar birimlerinin etkin üretim sınırı üzerinde yer almaları gerekmektedir. Bu anlamda üretim sınırı, teknik etkin olan tüm mümkün üretim karışımlarının kümesinden oluşmaktadır (Erkoral, 2009: 10).

Etkinlik analizlerine yönelik olarak Charnes, Cooper ve Rhodes (1978), etkin sınır içinde kalan etkin olmayan noktaların merkeze olan radyal uzaklıklarını belirleyen, matematiksel programlama tabanlı, parametrik olmayan bir çözümleme geliştirmişlerdir. DEA adını verdikleri bu yaklaşım, birden çok ve farklı ölçü birimlerine sahip girdi ve çıktıların etkinlik karşılaştırması yapmayı zorlaştırdığı durumlarda, karar verme birimlerinin (KVB) görelî performansını Farrell'in yaklaşımı çerçevesinde ölçmeyi amaçlayan doğrusal programlama tabanlı bir tekniktir (Kayalıdere ve Kargın, 2004: 204).

DEA'nin ilk sekli, bu modeli geliştiren Charnes, Cooper ve Rhodes'un adlarının bas harfleriyle anılan "CCR modeli" olarak bilinmektedir. Daha sonra geliştiren tüm modeller temelde CCR modeline dayanmaktadır. CCR modeli ve varsayımları şöyle belirtilebilir: CCR modeli, n KVB'nin, m adet farklı girdi kullanarak s adet farklı çıktı üretme sürecini ele almaktadır. Maksimize edilecek çıktı/girdi oranının matematiksel ifadesi ise aşağıdaki gibidir (Johanshahloo G.R ve diğ.,2005: 343).

$$\max h_k = \frac{\sum_{r=1}^s u_{rk} y_{rj}}{\sum_{i=1}^m v_{ik} x_{ij}}$$

Bu ifade $x_{ij} \geq 0$ parametresi j karar birimi tarafından kullanılan i girdi miktarını, $y_{rj} > 0$ parametresi de j karar birimi tarafından kullanılan r çıktı miktarını göstermektedir. Bu karar birimi için değişkenler k karar biriminin i girdi ve r çıktıları için vereceği ağırlıklardır. Bu ağırlıklar sırasıyla v_{ik} ve u_{rk} olarak gösterilmiştir.

Aşağıdaki ifade ise, k karar biriminin ağırlıklarını diğer karar birimleri de kullandığı zaman etkinliklerinin %100'ü aşmamasını sağlayan kısıttır.

$$\frac{\sum_{r=1}^s u_{rk} y_{rj}}{\sum_{i=1}^m v_{ik} x_{ij}} \leq 1; \quad j = 1, 2, \dots, n.$$

Kullanılacak girdi ve çıktı ağırlıklarının negatif olmamasını sağlayan kısıt da aşağıda verilmiştir.

$$u_{rk} \geq 0 ; \quad r = 1, 2 \dots \dots, s.$$

$$v_{ik} \geq 0 ; \quad i = 1, 2 \dots \dots, m.$$

Bu eşitsizlikler setinindoğrusal programlama modeline dönüştürölüp çözüme ulaşmak için maksimizasyon formundaki amaç fonksiyonunun paydasının 1'e eşitlenip bir kısıt haline getirilmesi yeterlidir.

Etkinlik analizlerinde üretim sürecinin geçmişteki belli dönemlerini dikkate alarak, faktörlerden bir kısmının veya tamamının verimliliğindeki zaman içindeki değişmeler, TFV ölçme literatürden (Malmquist-CRS endeksinden) yararlanılarak hesaplanabilir.

Malmquist verimlilik endeksi ile TFV'ni ölçebilmek için en az iki dönemin olması gerekir. Her iki dönem için fark fonksiyonlarından çıkarılan sonuç, maksimum ortalama çıktıdan olan sapmaları açıklamaktadır. Malmquist TFV endeksi (m_0) gerekli olan uzaklık fonksiyonlarını tahmin etmek için en çok kullanılan yaklaşımdır. Bu endeks, her bir veri noktasının ortak teknolojiye göre nisbi uzaklık oranlarını hesaplayıp, iki veri noktası arasındaki TFV'deki (onu oluşturan teknik ilerleme ve teknolojik değişme) değişmeyi ölçmektedir ve aşağıdaki notasyonla ifade edilmektedir (Kara ve Aydın, 2012: 115).

$$m_0(y^t, x^t, y^{t+1}, x^{t+1}) = \left[\left(\frac{d_0^t(y^{t+1}, x^{t+1})}{d_0^t(y^t, x^t)} \right) x \left(\frac{d_0^{t+1}(y^{t+1}, x^{t+1})}{d_0^t(y^t, x^t)} \right) \right]^{\frac{1}{2}}$$

Bu endekste baz yıl t dönemiyle, bir sonraki yıl ise t+1 dönemiyle gösterilmektedir. Bu denklemde $d_0^t(y^{t+1}, x^{t+1})$ notasyonu, (t+1) gözlemlerinden (t) dönemi teknolojisine olan uzaklığı temsil etmektedir. Bu denklem aşağıdaki notasyonla gösterilebilir.

$$\frac{d_0^{t+1}(y^{t+1}, x^{t+1})}{d_0^t(y^t, x^t)} \left[\left(\frac{d_0^t(y^{t+1}, x^{t+1})}{d_0^{t+1}(y^{t+1}, x^{t+1})} \right) x \left(\frac{d_0^t(y^t, x^t)}{d_0^{t+1}(y^t, x^t)} \right) \right]^{\frac{1}{2}}$$

Denklemden, köşeli parantezin dışında yer alan oransal kısım, (t) ve (t+1) yılları arasındaki çıkı eksenli teknik ilerlemedeki değişmeyi ölçen kısımdır. Yani, etkinlik değişimi; Farrell'in (t+1) dönemi için ele aldığı teknik etkinlik oranı, (t) döneminde belirlenen teknik etkinlik oranına eşittir. Köşeli parantez içinde yer

alan kısım ise iki oranın geometrik ortalaması olup iki dönem arasındaki teknolojiye (x^{t+1} ve x^t) meydana gelen değişmeyi açıklar.

m_0 'ın değerinin 1'den büyük olması, TFV'nin (t) döneminde (t+1) dönemine arttığını; 1'den küçük olması da TFV'nin (t) döneminden (t+1) dönemine azaldığını gösterir (Kök ve Deliktaş 2003: 241). TFV' deki değişme iki kısma ayrıldığında teknolojik değişme ve etkinlikteki değişme ayrı ayrı gösterilebilir.

$$\text{Teknik Etkinlikteki Değişme} = \frac{d_0^{t+1}(y^{t+1}, x^{t+1})}{d_0^t(y^t, x^t)}$$

$$\text{Teknolojik Değişme} = \left[\left(\frac{d_0^t(y^{t+1}, x^{t+1})}{d_0^{t+1}(y^{t+1}, x^{t+1})} \right) x \left(\frac{d_0^{t+1}(y^t, x^t)}{d_0^t(y^t, x^t)} \right) \right]^{\frac{1}{2}}$$

Malmquist verimlilik endeksinin ayrıştırılması TFV'deki teknik etkinlikteki (TE) ilerlemenin ve teknolojik değişmenin (TD) katkılarını belirlememizi sağlamaktadır. Burada, TE üretim sınırını yakalama etkisi (catch-up effect) olarak ifade edilirken, TD üretim sınırı eğrisinin yer değiştirmesi (frontier-shift) olarak ifade edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, TE ile TD'nin çarpımı TFV deki değişmeyi vermektedir (Kara ve Aydın, 2012: 116).

Her yöntem gibi DEA ve Malmquist TFV yöntemlerinin bir takım dezavantajları bulunmaktadır. Parametrik olmayan yöntemlerin en büyük eksikliklerinden biri, veri tabanına karşı son derece duyarlı olmasıdır. Veri setlerinde oluşabilecek en küçük bir hatanın, ölçümde büyük sapmalar meydana getirebileceği gibi, hatasız verilerden oluşsa bile seçilen girdi çıktı bileşenlerinin üretim dönüşümünü iyi temsil edemediği durumlarda da etkinlik ölçümü başarısız olmaktadır. Bu nedenle girdi ve çıktı verilerinin, meydana gelebilecek hatalardan uzak tutulması ve belirlenmiş girdi çıktı bileşenlerinin üretim sürecini iyi bir şekilde temsil etmesi ölçümün tutarlılığı açısından kritik önem taşımaktadır (Erkorol, 2009: 19).

3. Veri Seti

Özelleştirme öncesi ve sonrası finansal etkinliği karşılaştırmak amacıyla Türkiye özelinde Petrokimya firmaları örneklem olarak seçilmiştir. Petrokimya sektörü, Dünya ve Türkiye ekonomisi açısından büyük önem taşıyan sektörler arası ileri bağlantısı yüksek olan sürükleyici bir endüstridir. Türkiye'de petrokimya

alanında faaliyet gösteren POAŞ, PETKİM, TÜPRAŞ özelleştirme işlemleri tamamlanmış olan firmalardır.

Çalışmada özelleştirme süreci 2006 yılında tamamlanan TÜPRAŞ ve özelleştirme süreci 2008 yılında tamamlanan PETKİM'in 2000-2015 dönemi finansal etkinlik ve verimlilik değişimleri incelenmiştir. POAŞ, 2000 yılında özelleştirildiğinden etkinlik düzeyi hesaplanmış ancak özelleştirme öncesi dönem analiz edilemediğinden firma performansı değerlendirme dışı bırakılmıştır. Etkinlik ve verimlilik analizlerinde girdi olarak duran varlıkların toplam varlıklara oranı ve öz kaynakların toplam kaynaklara oranı değişkenleri kullanılmıştır. Çalışmada çıktı olarak ise net karın net satışlara oranı değişkeni kullanılmıştır.

Girdi olarak kullanılan duran varlıkların toplam varlıklara oranı değişkeni, işletmedeki duran varlıkların toplam varlıklar içerisindeki payını göstermektedir. Özellikle üretim işletmelerinde duran varlıkların toplam varlıklar içerisinde payının yüksek olması sabit yatırımın güçlü olduğunu gösterir. Bu oranın artması işletmenin üretim kapasitesini artırması açısından önemlidir. Oranın düşük olması ise işletmenin üretim hacminin düşük olabileceğini göstermektedir. Diğer bir girdi değişkeni olarak özkaynakların toplam kaynaklara oranı kullanılmıştır. Bu oran, işletme varlıklarının yüzde kaçının ortaklar tarafından finanse edildiğini göstermektedir. Başka bir ifadeyle ihtiyaç duyulan fonların ne kadarının öz kaynakla ne kadarının da borçlanma yolu ile elde edildiğini göstermektedir. Oranın yüksek olması sermaye maliyetinin borçlanma maliyetinden daha fazla olabileceğini göstermektedir. Bu oranın düşük olması ise işletmenin özellikle kısa vadeli yükümlülüklerini karşılamada güçlükle karşılaşma riskinin olabileceğini ve uzun vadeli yabancı kaynakların finansman maliyetinin yüksek olması anlamına gelmektedir.

Çıktı olarak kullanılan net karın net satışlara oranı değişkeni ise işletmenin satış indirim ve iskontoları düşüldükten sonra elde edilen net satışların her bir lirasının ne kadarının net kara dönüştüğünü ifade etmekte si bakımından önem kazanmaktadır.

4. Uygulama Sonuçları

Petrokimya sektörüne ilişkin TFV ele alınan dönemde ortalama 0,991 olarak hesaplanmıştır. Bu skora göre endüstrinin tamamına ilişkin ölçeğe göre azalan getirilerin geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Firma bazlı değerlendirme yapıldığında:

1991 yılında TÜPRAŞ'ın birincil halka arzı gerçekleştirilmiş ve sermayesinin % 2,5'i oranında A grubu hisse senedi halka arz edilmiştir. Kamuya ait olan % 51 oranındaki hissenin blok satışı için ÖGB tarafından 12 Eylül 2005 tarihinde yapılan ihaleyi, 4 milyar 140 milyon ABD doları ile Koç-Shell Ortak Girişim Grubu kazanmış ve Özelleştirme Yüksek Kurulu, 7 Kasım 2005 tarih ve 2005/1128 sayılı kararı ile ihale sonucunu onaylamıştır. TÜPRAŞ'ın 2000- 2015 döneminde TFV skoru, ortalama 0,986 düzeyindedir. Özelleştirme öncesi ve sonrası TFV düzeyi ortalama (0,966 - 1,011) şeklindedir. TFV değişim düzeyi özelleştirme sonrasında, özelleştirme öncesine göre ortalama % 4.65 artmıştır. Firmanın teknik etkinlik skorları ele alınan dönemde optimum teknik etkinlik düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Petrokimya Endüstrisi Teknik Etkinlik (TE) Skorları

Karar Birimleri	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ortalama
Tüpraş	1	1	1	1	1	1	1*	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Petkim	0,992	0,996	0,998	0,997	1	0,991	1	0,999	0,993*	1	1	1	0,998	1	1	1	0,997
Poaş	1*	1	1	1	1	1	1	0,999	1	1	0,999	0,998	1	1	1	1	0,999
ORTALAMA	0,997	0,998	0,999	0,999	1	0,997	1	0,999	0,997	1	0,999	0,999	0,999	1	1	1	0,998

Tablo 3: Petrokimya Endüstrisi Malmquist Toplam Faktör Verimliliği (TFV) Skorları

Karar Birim.	20002001	20012002	20022003	20032004	20042005	20052006	20062007	20072008	20082009	20092010	20102011	20112012	20122013	20132014	20142015	Malmq (TFV)	Etkinlik	Teknoloji
Tüpraş	1,046	0,96	0,747	1,039	1,003	1,05*	1,12	0,954	1,126	1,292	0,917	0,956	0,997	0,858	0,88	0,986	0,984	1,001
Petkim	1,002	1	0,978	1,001	1,009	1,013	1,028	0,929*	1,247	1,131	1,059	1,038	1,001	0,905	1,097	1,026	1,044	0,983
Poaş	0,508*	0,819	0,742	0,913	1,015	1,188	0,875	1,145	0,93	1,3	1,1	1,071	1,089	1,05	1,022	0,963	1	0,963
Ortl.	0,811	0,923	0,815	0,983	1,009	1,065	1,002	1,005	1,093	1,239	1,022	1,021	1,028	0,934	0,995	0,991	1,009	0,982

* Özelleştirme tarihini ifade etmektedir.

PETKİM Petrokimya A.Ş. 03.04.1965 tarihinde TPAO öncülüğünde kurulmuştur. PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.'nin sermayesindeki, %51 oranındaki kamu hissesi; "blok satış" yöntemi ile özelleştirilmesine ilişkin İhale süreci sonucunda 5 Mayıs 2008 tarihinde 2.040.000.000-USD bedelle SOCAR&Turcas Petrokimya A.Ş.'ne geçmiştir. PETKİM'in 2000-2015 döneminde TFV skoru ortalama 1.026 düzeyindedir. Özelleştirme öncesi ve sonrası ortalama TFV düzeyi (0,995 - 1,068) şeklindedir. Özelleştirme sonrasında firmanın TFV düzeyinde % 7,33 düzeyinde bir artış olduğu gözlenmiştir. PETKİM'in özelleştirme sonrası TE skorlarının da 2012 yılı hariç optimum etkinliğe ulaştığı görülmektedir.

Firma bazında değerlendirme yapıldığında PETKİM A.Ş., TFV'ni diğer firmalara nazaran daha çok arttırdığı görülmektedir. PETKİM'in özelleştirme öncesi TFV skoru 0,929 iken özelleştirme sonrası TFV skoru 1.247' ye yükselerek % 34 oranında artış sağlamıştır. Bu artışın kaynağı finansal etkinlik açısından değerlendirildiğinde PETKİM A.Ş.'nin 2009 yılında dönen varlıklarda bir artış meydana gelmiştir. Bu artıştaki en önemli unsurların nakit ve benzeri değerler içerisinde bankalar hesabında, ticari alacakların 30 gün vadeli kısmında ve stokların ise yarı mamuller ve yoldaki mallar kısmında olduğu görülmektedir. Buna karşın şirketin duran varlıklarında önemli bir değişiklik olmamıştır. Dönen varlıklardaki artışa karşın şirketin kısa vadeli yabancı kaynakları da bir artış olduğu görülmektedir. Özellikle bu artışın ilişkili taraflara ticari borçlar kısmında meydana geldiği görülmektedir.

Finansal performans açısından Şirketin 2009 yılında 2008 yılına nazaran satışlarında bir azalma olmasına rağmen, satışların maliyetinde önemli bir azalma olduğu için brüt satış zararından brüt satış karına geçilmiştir. Yine 2009 yılında faaliyet giderlerinde bir azalma meydana geldiği için faaliyet karı artmıştır. Finansal performans açısından bir diğer iyileşme unsuru ise 2009 yılında finansal giderlerinde bir azalmaya karşın finansal gelirlerinde de bir artış olduğu için vergi öncesi karı da artmıştır. Bu nedenle 2008 yılında dönem net zararı olmasına karşın 2009 yılında dönem net karlığı ortaya çıkmıştır.

Sonuç

Politik, ideolojik, idari, ekonomik ve finansal yönü bulunan özelleştirme en geniş tanımıyla ekonomik aktivitelerde kamu sektörünün payını azaltan her türlü süreç olarak ifade edilmektedir. 1980 sonrası Neo-Liberal politikaların etkisiyle gelişen özelleştirmenin rasyonalitesi devlet müdahalelerinin uygulama başarısının sorgulanmasıyla ve kamu sektörünün başarısızlığı ile piyasanın başarı derecesi arasındaki ilişkiyle açıklanmaktadır.

Literatürde özel sektör teşebbüsleri ile kamu sektör teşebbüslerinin performanslarını karşılaştıran teorik ve ampirik çalışmaların büyük bir bölümü, özel sektördeki işletmelerin daha etkin oldukları ve ayrıca özelleştirilen teşebbüslerin özelleştirme sonrası performanslarını arttırdıklarını göstermektedir. Petrokimya sanayi örneklemeden hareketle TÜPRAŞ ve PETKİM'in özelleştirme öncesi ve özelleştirme sonrası finansal etkinlikleri karşılaştırıldığında bu çalışmada, literatür uygulamaları ile paralel sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre PETKİM'in özelleştirildikten sonra TFV düzeyinde özelleştirme öncesi döneme göre % 7,33 düzeyinde bir artış olduğu gözlenmiştir. Benzer şekilde TÜPRAŞ'ın özelleştirildikten sonraki dönemde TFV düzeyi % 4,5 oranında artmıştır.

Teorik çalışmalarda, özelleştirmeye doğru olan bu hareketin arkasındaki kritik faktörün kamu teşebbüslerinin farklı amaç fonksiyonlarına sahip olmaları, bürokratik engeller ve ödül/ceza sisteminin kamu sektöründe yeterince işletilememesi olarak belirtilmiştir. Özelleştirme sonrasında performans artışında özelleştirmenin mi yoksa rekabetin mi etkisinin daha çok olduğu tartışması açık kalsa da özelleştirmenin başarısının rekabetin varlığına dayandığına dikkat çekilmektedir.

Özelleştirmelerden hedeflenen etkinlik kazanımları için devletlerin, özelleştirmelerdeki rekabetçi ortamın sağlanmasına ve rekabeti düzenleyici otoritelerin süreçteki rolünü en iyi şekilde belirlemesi gerekmektedir. Uygulama aşamasında yaşanacak bürokratik sorunların engellenmesi için özelleştirme idareleri ile rekabet kurumlarının yasama ve yürütmedeki diğer kurumlarla birlikte ortak bir çalışma

programı çerçevesinde uyumlu bir şekilde çalışmaları sağlanmalıdır.

Sonuç olarak piyasa aksaklıklarının bulunmadığı rekabetçi endüstrilerde etkinlik açısından özel sektör sahipliğinin kamu sektöründen daha üstün olduğunu ve bu endüstrilerde özelleştirmenin net faydalar sağlayabileceğini Petrokimya sektörü uygulama sonuçlarından hareketle söylemek mümkündür. Bu çalışma sonuçlarının yerli literatüre katkı sağlaması açısından da önem arz ettiğini ifade etmek mümkündür.

Kaynakça

Alchian A. (1977), “Some Economics of Property Rights”, *Economics Forces Work*, in Liberty Press, 127-49.

Andres, L. (2004), “The Impact of Privatization on Firms in the Infrastructure Sector in Latin American Countries”, <http://www.home.uchicago.edu.>, (13/08/2008), pp. 1-44.

Bal, O. (2013), “Özelleştirmenin Teorik Temelleri ve Türkiye’deki Sonuçları” International Conference On Eurasian Economies , Session 3B: s-355-365

Barberis, N., Boycko, M., Shleifer, A. & Tsukanova, N. (1996). How does privatization work? Evidence from the Russian shops. *Journal Political Economy*, 104 (4), 764-790.

Bishop, M., Kay, J., & Mayer, C. (1995). *The regulatory challenge*. Oxford University Press.

Boardman, A. & Vining, A. R. (1989). Ownership and performance in competitive environments: A comparison of the performance of private, mixed, and state-owned enterprises. *Journal Law Economics*, 32, 1-33.

Boubakri, N. & Cosset, J. (1998). The financial and operating performance of newly privatized firms: evidence from developing countries. *The Journal of Finance*, 1083-1112.

Boubakri, N. & Cosset J. C. (2002). Does privatization meet the expectations? Evidence from african countries. *Journal of African Economies*, 111-140.

Boubakri, N., Cosset, J. and O. Guedhami. (2005). Postprivatization corporate governance: The role of ownership structure and investor protection. *Journal of Financial Economics*, 76, pp. 369-399.

Bozec, R., G. Breton ve Cote L., (2002). The Performance of State-Owned Enterprises Revisited, *Financial Accountability Management*, 18 (4), pp. 383-407.

Claessens ve Djankov, (2002). Privatization Benefits in Eastern Europe *Journal of Public Economics*, Vol. 83, Issue 3, pp. 307-324

Çakmak, E. ve Zaim, O., (1992) Efficiency in the Turkish Cement Industry, *Bildiri, M.E.E.A. Toplantısı*, Aralık 1992, Anaheim. Privatization and Comparative Efficiency of Public and

Çoban, O. & Seçme, G. (2005). Prediction of socio-economical consequences of privatization at the firm level with fuzzy cognitive mapping, *Information Sciences*, 169 (1-2), 131-154.

Demir, O. (2000). Özelleştirmenin Gerekçeleri ve Engelleri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1). 11-31

Demsetz H., (1967). Toward a Theory of Property Rights, *The American Economic Review*, Vol. 57, No: 2, Papers and Proceedings of the Seventy-ninth Annual Meeting of American Economic Association,

Di Lorenzo, T.J., Robinson, R (1982), Managerial objectives subject to political market constraints: electric utilities in the US, *Quarterly Review of Economics and Business*, Vol. 22 No.2, pp.113-25.

Djankov, S. & Murrell, P. (2000). *The determinants of enterprise restructuring in transition: An assessment of the evidence*. Washington, D.C.: World Bank.

Djankov, S. & Murrell, P. (2002). Enterprise restructuring in transition: A quantitative survey. *Journal of Economic Literature*, 40 (3), 739– 792.

D'Souza, J. and Megginson, W., (1998). *The Financial and Operating Performance of Privatized Firms During the 1990s.*, Athens, GA, United States: University of Georgia, Department of Finance.

D'Souza, J. and W. L .Megginson (1999). The Financial and Operating Performance of Privatized Firms During the 1990s', *Journal of Finance*, 54 (4), pp. 1397-1438.

Erkorol, G. (2009). *Veri zarflama analizi ile etkinlik ölçümü ve sektörel bir uygulama* (Doctoral dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir

Farrell, M.J. (1957) “The Measurement of Productive Efficiency”, *Journal of Royal Statisticai Society, Series A, General* 120, Part 3: 253-281.

Harper, J. T. (2002). The Performance of Privatized Firms in the Czech Republic, *Journal of Banking and Finance*, 26, pp. 621-649.

Hayek, F. A. (1978). The confusion of language in political thought. In F.A. Hayek (Eds.), *New studies in philosophy, politics, economics and the history of ideas* (pp. 71–97). London: Routledge & Kegan Paul.

Havrylyshyn, O., McGettigan, D. (1999). *Privatization in transition countries: A sampling of the literature*. IMF, Working Paper No. 99/6.

Johanshahloo G.R., Hosseinzadeh F., Shoja N. ve Tohidi G. (2005), “Sensitivity and Stability Analysis in Data Envelopment Analysis”, *Journal of the Operational Research Society*, 2005, 56, 342-345

Kandemir, M. (2007). Özelleştirmelerin işletmelerin ve işgörenlerin performansına olan etkileri (POAŞ örneği). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne

Kara, O. (2009). Ekonomik Regülasyon Modelleri ve Özelleştirme Üzerine Dışsallık İçsellik Analizleri: Türkiye Örneği (1980-2008). *İzmir, DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yayınlanmamış doktora tezi, İzmir

Kara, O. (2011), Petro-Kimya Endüstrisine Yönelik Etkinlik Analizi: Dea Ve Tobit Model Uygulaması, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 2, Güz-2011, s. 5-24

Kara, O., & Aydın, Ü. (2012), Para, Kur, Maliye Politikaları ve Reel Ekonomi, İçinde Editör: Fahriye Öztürk - Türkmen Göksel, "Demir Çelik Endüstrisine Yönelik Etkinlik Analizi ve Etkinsizliğin Kaynakları: DEA ve TOBIT Model Uygulaması" Türkiye Ekonomi Kurumu Yayınları, ISBN: 978-975-8958-11-5, s. 107-124, Ankara 2012

KAYALIDERE, K., & KARGIN, S. (2004). Çimento ve Tekstil Sektörlerinde Etkinlik Çalışması ve Veri Zarflama Analizi., Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 6, Sayı 1, İzmir,

Kole, S. R. & Mulherin, J. H. (1997). The government as a shareholder: A case from the United States. Kole, S. R. & Mulherin, J. H. (1997). The government as a shareholder: A case from the United States. *Journal of Law & Economics*, 40(1), 1-22.

Kopp, R.J. (1981). The Measurement of Productive Efficiency: A Reconsideration. *Quarterly Journal of Economics*, 96: 477–503.

Kök, R., (1991). *Endüstriyel Verimlik ve Etkinlik-Bir Uygulama*, Basılmış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Yayınları, No:680, İ.İ.B.F. Yayınları No:90, Araştırma serisi No.81 Erzurum

Kök, R., (1993). Özelleştirme Yöntemleri ve KİT'ler, Atatürk Üniv. Yayınları, Erzurum

Kök, R. (1995). Ekonomi-politik, popülizm: Özelleştirme ve KİT'ler. *İstanbul: Dergah Yayınları*.

Kök, R., & Çoban, O. (2002). Kitlere ilişkin bir regülasyon modelinin gerekliliği ve kaynak kullanım etkinliği üzerine: Nevşehir tekeli rakı fabrikası örneği. In *6th METU International Conference in Economics* (pp. 11-14).

Laffont, J. J. & Tirole, J. (1993). *A Theory of incentives in procurement and regulation*. Cambridge, MA: MIT Press.

Lizal, L., Singer, M., Svejnar, J., (2001). Enterprise breakups and performance during the transition from plan to market. *Review of Economics and Statistics*, 83(1), 92-99.

Mann, P., (1970). Publicly-owned electric utility profits and resource allocation, *Land Economics*, Vol. 46 No.4, pp.478-84.

Mann, P., J, Mikesell, (1971). Tax Payments and Electric Utility Prices, *Southern Economic Journal*, c. 38

Mayer, C., Meadowcroft, S., (1986), *Selling Public Assets: Techniques and Financial Implications, Privatisation and Regulation The UK Experience*, Clarendon Press, Oxford 1986, s. 323-324.

Meggison, W., Nash, R., Randenborgh, M. (1994). The financial and operating performance of newly privatized firms: An international empirical analysis. *Journal of Finance*, 49, 403–452.

Meggison, W., Nash, R., Netter, J., Poulsen, A. (2004). The choice of private versus public capital markets: Evidence from privatizations. *Journal of Finance*, 59, 2835– 2870

Newbery, D. M. (1999). Privatization, restructuring, and regulation of network industries. *Cambridge: MITPress*.

Nellis, J. (1999). *Time to rethink privatization in transition economies?* IFC Discussion Paper No. 38, Washington, D.C.: World Bank Group.

Nellis, J. (2000). *Privatization in transition economies: What next?* Working Paper, Washington D.C.: World Bank.

Oder, B., & Atiyas, Ğ. (2008). Türkiye’de Özelleştirmenin Hukuk ve Ekonomisi. *TEPAV-Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı*.

ÖİB. (2018), Türkiye’de Özelleştirme Uygulamaları I, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, <http://www.oib.gov.tr/sayfalar/sayfa/params/tip-kitap/id-42/turkiyede-ozellestirme-uygulamalari.html>,

Okten, Ç., Arin, P., (2003). Determinants of Privatization Prices: Evidence from Turkey, *Applied Economics*, 35, 12 (2003): 1393-1404.

PİGEM (2003). *2003 Yılı Petrol Faaliyetleri*, Ankara: T.C. Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, www.pigm.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.03.2010

Private Enterprise in Turkey: the Cement Industry, *Annals of Public and Cooperative Economics*, 1992, 63(2), 271-76.

Sarıtürk, M. (2008). *Kamu yönetiminde esneklik ve bağımsız idari otoriteler: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu örneği*, Doctoral dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir

Saygılı, Ş., Taymaz, E. (1996). Türkiye Çimento Sanayinde Özelleştirme ve Teknik Etkinlik, *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 23 (3), 405-426.

Sheshinski, E., Lopez-Calva, L. F. (2003). Privatization and its benefits: theory and evidence, *CESifo Economic Studies*, 49 (3), 429–459

Shirley, M., Walsh, P. (2000). *Public vs. private ownership: the current state of the debate*. World Bank Policy Research Working Paper No. 2420, Washington, D.C.: The World Bank.

Shleifer, A., (1998). State versus private ownership. *Journal of Economic Perspectives*, 12 (4), 133-150.

Soysal, C. (2003). *Rekabet perspektifinden Türkiye akaryakıt sektörü*. Rekabet Kurumu, Uzmanlık Tezleri Serisi, Ankara

Temel, E., (2012), *Özelleştirme Uygulamaları Ve Rekabet Politikası*, Rekabet Kurumu, Uzmanlık Tezleri Serisi No: 135

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, (2007). *Dokuzuncu Kalkınma Planı, (2007-2013)*, Ankara, http://bologna.akdeniz.edu.tr/_dinamik/141/49.pdf

Vickers, J. & Yarrow, G. (1991). Economic perspectives on privatization. *Journal of Economic Perspectives*, 5, 111-132.

Yarrow, G. (1986). Privatization in theory and practice. *Economic policy*, 1(2), 323-364.

Zaim, O., Taşkın F., (1997). The Comparative Performance of the Public Enterprise Sector in Turkey: A Malmquist Productivity Index Approach, *Journal of Comparative Economics*, 25, pp. 129-157.